

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Štampa vsak četrtek in velja s poštnino vred za v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-00 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje "Katoškega tiskovnega družstva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisne se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, sprejemna naročnina, inserate in reklamacije

Slovinci, na delo za samostojno jugoslovansko državo!

Mi hočemo lastno državo pod žezlom Habsburčanov, v kateri bomo sami odločevali o svoji usodi. Ta klic odmeva zdaj po vseh jugoslovanskih krajih. Veliko navdušenje za to idejo vlada povsod. Povsod se izjavljajo občine, okrajni zastopi, duhovščina žene in dekleta za združenje vseh jugoslovancev v eni sami državi pod žezlom vladarske hiše habsburške, v kateri bo Jugoslovani sam svoj gospodar. Naši poslanci delajo na Dunaju neutrudljivo za uresničenje te velike ideje. Mi vsi pa smo dolžni jih pridno podpirati v tem delu. Najboljše podpiramo mi jugoslovanske poslance v boju za samostojno jugoslovansko državo, ako se glasno izjavimo vsi kakor en mož za zedinjenje vseh Jugoslovancev v svobodni jugoslovanski državi. Potem se lahko naši poslanci pred vsem svetom sklicujejo na to, da celi narod odločno zahteva, da se prejkoprej osnuje samostojna jugoslovanska država pod žezlom habsburškim, v kateri bo slovansko ljudstvo samsvoj gospod.

Zatorej pa danes glasno pozivamo vse rodoljube na Stajerskem, naj storijo takoj odločne korake, da se takoj izrečejo vse slovenske občine za zedinjenje Jugoslovancev v lastni državi v smislu deklaracije jugoslovanskih poslancev z dne 30. majnika 1917. Isto naj storijo tudi slovenski okrajni zastopi v najkrajšem času, kakor tudi č. duhovščina in druge korporacije. Podpise za jugoslovansko deklaracijo pa naj zbirajo med seboj tudi naše narodne žene

in narodna dekleta in sicer po župnijah ter naj podpisane pole v rekomandiranem pismu pošljejo na naslov: "Uredništvo Straže v Mariboru", odkoder jih bomo poslali naprej. Čim več podpisov je na poli, tem boljše. Za te izjave ni potrebno nobeno posebno besedilo. Napiše se naj na primer na vrhu pole to-le:

"Izjava:

Podpisani občinski odbor (ali pa: Podpisane žene in dekleta župnije I. I.) zahteva, da se prejkoprej združijo vsi Jugoslovani v samostojno jugoslovansko državo v smislu deklaracije Jugoslovanskega kluba z dne 30. majnika 1917. pod žezlom slavne habsburške vladarske hiše, ker vidi edino v tem rešitev slovenskega naroda."

Pod to izjavo naj sledijo podpisi.

Na delo torej in sicer takoj, ker odločilni trenutki se bližajo in nas morajo najti pripravljene!! Slovenski župani, na dan z izjavami za jugoslovansko državo! Slovenska dekleta, ki ste že tolikokrat pokazale, da ste navdušene za svoj mili narod, vzemite v roke agitacijo in zbirajte podpise žene in deklet; podregajte pa tudi, kjer je potrebno, občinske odbornike, da storijo svojo narodno dolžnost. Vašim prikupljivim besedam se ne bojo mogla ustavljati sica tudi narodno zaspanih slovenskih mož!

Kaj bo z mirom?

Vse je že upalo, da bo v Brest-Litovsku res sklenil mir, če ne splošen mir, pa vsaj mir med Rusijo in našimi zavezniki (Avstrijo, Nemčijo, Bolgarijo in Turčijo). A popolnoma nepričakovano so dne 4. januarja prispeli vesti o resnih težkočah pri mirovni pogajanjih v Brest-Litovsku. Prišlo je do s-pora, oziroma nesporazumljenja, med sedanjo rusko vlado in Nemčijo ter zavezniki Nemčije.

Ruska vlada zahteva, naj se mirovna pogajanja ne vršijo več v Brest-Litovsku, ampak v glavnem mestu Švedske, v Stokholmu. Ruska vlada se

izgovarja, da bi bil Stokholm kot nepristransko mesto mnogo bolj pripraven za uspešna pogajanja nego Brest-Litovsk, kateri je sedaj pod nemško oblastjo. Nemški listi so takoj zagnali velik krik proti tej zahtevi ruske vlade in naglašajo, da so očitno Angličani nahujskali Ruse, naj zahtevajo Stokholm kot mesto za mirovna pogajanja.

Nemški državni kancelar grof Hertling je dne 4. 1. m. v glavnem odseku poslanske zbornice v Berlinu izjavil, da Nemčija odklanja mesto Stokholm kot kraj za mirovna pogajanja. Nadalje je naznanil grof Hertling, da očita ruska vlada Nemčiji, da poslednja krivo razlaga ruski predlog glede pravice samoodločevanja narodov. Nemčija je se, predno se je začel sklepali mir, pod varstvom svoje vojaške sile upeljala v pokrajini Kuronsko, kjer je samo 7% nemškega prebivalstva, glasovanje, kam hoče v bodoče pripadati ta pokrajina. Kuronski deželni zbor, izvoljen potom ljudskega glasovanja pod varstvom in nadzorstvom pruskega vojaštva, je sklenil z 17 proti 12 glasovom, da hoče odslej pripadati k Nemčiji in ne več k Rusiji. Rusko in ostalo četverosporzamovo časopisje očita Nemčiji, da je postopanje Nemcev glede Kuronske jasen dokaz, kako si Nemčija predstavlja pravico samoodločevanja narodov, češ: Nemčiji je le za priklopitev novih pokrajin, a resnična pravica samoodločitve narodov pa ji je deveta briga. V kolikor so ti očitki naših sovražnikov proti Nemčiji opravičeni, bodo pokazali bodoči dogodki

Mirovni odposlanci Rusije in naših držav so sicer dne 4. jan., kateri dan bi se naj zopet pričela pogajanja, dospeli v Brest-Litovsk, a do danes, dne 7. jan., ko to pišemo, še nimamo poročila, ali so pogajanja res prekinjena ali razbita ali ne.

Naši sovražniki, t. j. četverosporazum, v katerem ima glavno besedo Anglija, niti niso odgovorili na poziv ruske vlade, naj se do dne 4. jan. izjavijo, ali se bodo udeležili mirovni pogajanj v Brest-Litovsku

Angleški ministrski predsednik lord Zorž je dne 4. jan. podal značilno izjavo, v kateri je označil angleške mirovne cilje. Lord Zorž pravi med drugim: "Prva zahteva angleške vlade in njenih zaveznikov je popolna upostavitve Belgije s povrnitvijo škode in priznanjem ljudskega prava. Potem pride upostavitve Srbije in Črne gore, zasedenih pokrajin

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Ta gospod bo ostal v spominu vsakemu izmed nas, kateri smo mu tlačanili iz katere je bilal ter nam pripogibal hrbe v prah pokorne ponižnosti in strahu.

Po preteku 21 dni artilerijskih in pehotnih bojov so se pomirili naši sosede Rusi kar na enkrat. Pognali so na tisoče žrtve v smrt in pogibelj, a priborili si niso niti pedi zemlje.

Ko so prekinili Rusi svoje navale, smo prajeli tudi mi povelje: odkorakati iz Rarancz v sosedujo vas Toporoutz. V noči, predno smo odpotovali, smo pokopali padlega kadeta dr. Adamiča. Ob zidu oadotne cerkve sem pustil izkopati grob. Zavili smo mrliča v šotorno platno in naši pionirji so spuščali mrliča polagoma v grob.

Pogrebci so ravno sklonili globoko glave, da spustijo žrtev na dno, pa je prihušknila po zrak kropla in — pač! — zasadila se je enemu pogrebcu naravnost v glavo. Trenutno je omahnil in padel vznak v grob na mrliča. Moško krepko truplo se je potresavalo bolesto, z rokami je pulil arličovo obličko. Grgrati in vreti mu je začelo v prsih — umiral je! Počakali smo še deset četrt ure in zagrebeli v skupen grob mrliča in pogrebec.

Temu podobni prizori so se doigrali večkrat na bojišču. Krogle, ki frčijo preko bojne črte v ozačje, so presneto nevarne, ker poljubi taka jeklena para človeka, če se slučajno srečata, nevarnost v glavo ali pa v trebuh. Na tem ponočnem pohodu

in Rarancz v Toporoutz smo izgubili: na ta način nekaj mrtvih in precej ranjencev.

Tako razsežne vasi kot je Toporoutz, nisem zasledil nikjer. Je kar celo slannostreho mesto, po katerem mora romati človek nekaj dni, predno se mu privadi v toliko, da se potem spozna in lahko pogodi svoj stan. Vas diči krasna pravoslavna cerkev. Moderna stavba, dozidana v letu 1914. Po velikosti in ličnosti presega ta božji hram pač vse pravoslavne, kar sem jih kedaj videl.

V Toporoutzu smo se nastanili, da bi popravili in pokrpal vsled bobnečega ognja pošokotovane in porušene postojanke. Ne bom hvalisal po nepotrebnem svojega regimenta, a bodi mu pribito v čast: ni umel pač nikdo tako lepo graditi strelnih zakopov kakor ravno naši ljudje. Radi te naše vrline in prednosti smo romali po celi Galiciji in Bukovini, da popravimo in preuredimo postojanke. Seveda so naši siromaki kleli to svojo umetnost, ki jim je brusila pete, izžemala potne srage in jim iztiskala krvave žulje. Je nekaj bridkega: delaj, robotaj in se trudi po živinsko noč in dan. Ko si pa enkrat izkopaj in opremil svoj kot, kamor bi lahko položil — svojega rojstva utrjene ude, pa: hajdi naprej! A na tvojem prostoru pa bo počival kdo drug, ki se ni trudil in ni delal. S popraviljem in kopanjem teh strelnih jarkov smo se ukvarjali skoro celi leti 1915 in 1916. So nam pač rekali, da smo dobri delavci, a slabi vojaki. Trpeti smo pa morali kot vojaki in delavci.

V Toporoutzu je začelo tudi snežiti in snežilo je kar ves teden dan in noč. Bril in tulil je severni veter ter kolobaril in gromadil sneg v neprehodne zameti. Naši ljudje so razmetavali sneg, delali tazi, pa je bilo vse zastoj, ker je prehude mejo. Sneg in zameti so pretvarjali že itak ogromno vas

v nekako blišče. Pogodil sem le tedaj v svoj stan, če sem se oprjel žice našega telefona.

Ko se je pa enkrat zjasnilo nebo, nam je buknil v obraz mraz, kakoršnega poznajo le ti severni kraji. Veter nam je naganjal ledeno sapo do kosti, da so mi zaškpepetali zobje, če sem se le malo upal izpod strehe. Dobro sem pretuhtal vsak korak, katerega sem bil prisiljen stopiti na prosto. Od zunaj mraz, da mi je zastajala kri; v kočuri pa me je drznil in ujedal oberst bolj nadležno kot uši.

V tem preklicanem Toporoutzu sem se do dobra oviceal za nekaj let po mrazu in jezičnem biču, katerega je vihtel po meni naš škiljavji gospodar. Ded je bil še bolj zadregast, ker sta ga priklepala mraz in sneg v kletko štirih sten, da ni mogel lažiti po vasi. Pregarati si je kilometre dolgega časa s centi moje potrpežljivosti, katero je preizkušal od zore do mraka.

Našemu staremu ni prijalo to zimsko, brezdelno čepenje v Toporoutzu. Vedno je jadikovalo tožil, da se krši z brezdelnosti vojaški red. Iz našega polka bo postala s časom nepokorna delavska sodruga, ki ne bo več za vojaško službo in za boj. Dregal je tako dolgo na višjih mestih, da so ugodili ti njegovi prošnji in nas odpoklicali iz Toporoutza v znano Sadagoro. Tukaj bi naj ne izmetaval polk — strelnih lukenj, ampak se vezbal in uril v vojaških strokah. Novi oberst bi naj preustrojil nas dala, ce v prave vojaške od pet do glave.

Sadagora je čer noviško predmestje in nekako Abrahamovo naročje. Gnezdo, zavetišče vseh bukovinskih židov. Kristjanov biva tukaj bore malo, samo pravoverni židje v dopetnih kaftanih, nebrtihi orozov in za ušesi nadolgo v svetlih srkoljenih las. Sadagora je slovela že dolgo pred vojno po takozvanem čudobdelnem rabiju, ki je posedal tu svoj